

GAST AAN HET WOORD 11 - ALBERT VAN DER ZEIJDEN: DOOD ALS EDUTAINMENT

Albert van der Zeijden (1957), is werkzaam als consulent bij het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed met een bijzondere belangstelling voor de funeraire cultuur.

*het afleggen van het lijk
tijdens het Utrechtse festival*

Op 9 en 10 juni organiseerde het Nederlands Centrum voor Volkscultuur tijdens het Festival Gezondheid in Utrecht een heuse uitvaart, inclusief het aanzeggen, het afleggen van het lijk, de tocht naar de begraafplaats en het begrafenismaal na afloop. Het was allemaal een spel. In de Schalkwijkstraat werd een begrafenissen nagespeeld van rond 1900. Volgens het van te voren bedachte verhaal zou er een epidemie hebben gewoed, die de hele straat in rouw had gedompeld. Het was een bijzondere vorm van wat bekend staat als *living history*, nagespeelde geschiedenis voor een publiek dat in levende lijve kon ondervinden hoe het rouwritueel er rond 1900 moet hebben uitgezien. Je zou het edutainment kunnen noemen. Het publiek wil vermaakt worden, maar tegelijkertijd ook iets leren over de historie. Het festival werd naar schatting door 12.000 bezoekers bezocht.

Het gaat hier geenszins om een geïsoleerd voorbeeld. Henk Kok organiseerde al diverse historische rouwstoeten, die in verschillende delen van Nederland te zien waren. Ook in Utrecht was trouwens zo'n rouwstoet door de stad onderdeel van het programma, behalve historische rouwkoetsen was ook een moderne Harley Davidson te zien, met een kist als zijspan. Het Utrechtse publiek vond het allemaal heel interessant maar natuurlijk ook wel een beetje griezelig: de dood trekt aan, de dood stoot af. Maar een taboeonderwerp is het allang niet meer. Alles kan, alles mag. In Brabant bestaat zelfs een theatergroep die openbare strafvoltrekkingen van rond 1800 naspeelt. In het buitenland wordt met enige verbazing gereageerd. Veel gekker kan je het toch niet maken?

Tijdens het festival in Utrecht merkte ik dat er grenzen zijn. We werden daar meteen al mee geconfronteerd toen zaterdagmorgen vroeg één van spelers zich een hoedje schrok toen ze, totaal onvoorbereid, een af te leggen levensechte pop zag liggen. Haar man was een jaar geleden overleden en de pop deed haar daar aan herinneren. Zelf ondervond ik, toen ik publiek naar binnen probeerde te lokken, dat een oudere vrouw met dochter zo snel mogelijk doorwandelde naar de volgende attractie. De dochter legde uit dat haar vader niet lang daarvoor was overleden.

De dood blijft een delicaat onderwerp, waarbij enige voorzichtigheid is geboden. Je kunt niet van alles een feest maken. Maar getuige de vele positieve reacties, die ook te horen waren op het festival in Utrecht, brengt een levende geschiedenis presentatie de mensen wel dicht bij het verleden. Levende geschiedenis is een levendige manier van inleven in de geschiedenis. Dat geldt zelfs voor een onderwerp als de dood. Maar achteraf gezien was het wel goed dat de presentatie van het afleggen plaats vond binnen de beschutte muren van het pand van de Leeuwenbergh en niet, zoals eerst de bedoeling was geweest, buiten op straat. Nu konden we de mensen een beetje voorbereiden op wat zij binnen te zien zouden krijgen.

Website: www.albertvanderzeijden.nl